Ч. 315 (13.860). Львів, пятниця 23. листопада 1934. Оплата почтова оплачена готівкою. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·50 зол.
Чверть річно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і певн. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Кооперативне та приватне виробництво.

Пресова конференція у Центросоюзі.

Як ми вже вчора коротко повідомляли, відбулася у вівторок вечором у Дирекції „Центросоюзу" конференція для представників української преси. Доказом великого зацікавлення заповідженою темою конференції була присутність юти представників ріжних українських часописів. Головував конференції голова Надз. Ради „Центросоюзу" пос. О. Луцький, реферував дир. Ю. Шепарович, присутніми були теж директори: пп. Мартюк, О. Радловський і М. Творидло.

Посол. О. Луцький у вступному слові підкреслив вагу ясної думки в українському громадянстві на здорові взаємини між кооперативними та приватним виробництвом, як передумови розвитку того виробництва. Звернув увагу на деякі баламутні пресові звістки на цю тему.

Дир. Ю. Шепарович накреслив у загальних рисах всю діяльність „Центросоюзу" за минулі 3 роки та плян діяльности на будуче. Звернув увагу м. ін., що закиди під адресою „Центросоюзу" щодо пиннявої розбудови виробництва не рахуються ані з потребою інвестицій для ратування позицій, загрожених через незалежні умовини (1930. рік), ані з потребою сплати боргів, ані з вимогою ринку. В усіх трьох справах подав дуже цікаві фактичні дані.

Переходячи до справи відношення „Центросоюзу" до приватного купецтва й промислу, заявив, що кооперація шанує приватну ініціятиву вірніше з гуртовою і що це навіть викликує негодування серед деяких кооператорів. Ця справа була предметом нарад у РСУК. У всякому разі кооперація не шкодить прив. підприємствам, а коли вважає, що цього вимагає повнність ринку, береться нового власного виробництва у користь істнуючого вже доброго приватного (справа ліквідації фабрики пасти „Веселка"). Закиди щодо бойкотування деяких українських продуктів нестійні постільки, поскільки ці продуценти ніколи „Центросоюзові" своїх виробів не оферували та взагалі про свою екзистенцію не повідомляли. „Центросоюз" не стоїть теж на становищі монополю деяких українських виробів, але й мусить давати першенство виробництву старшому та якістю кращому. Це доводить нераз до конфліктів і дає причину до невдоволення, яке „Центросоюз" старається лагодити.

Дуже цікавими були уваги на тему безробіття і затрудинювання фахових сил. Показується, що при всьому безробіттю важко найти охочих українських робітників нпр. до складів яєць, через специфічні тамошні умовини праці. Часто тяжко ким обсадити повітових союзів. Нарікання колишніх наших військовиків постільки справедливі, що справді кооперація не всилі всіх їх там примістити, однак пригадує, що майже всі ті нинішні безробітні комбатанти ще 2 роки тому займали кращі посади державні або у чужинецьких приватних фірмах і не хотіли йти до української кооперації працювати в її організаційних початках.

Закінчив дир. Ю. Шепарович свій реферат інформаціями на тему відношення кооперації до культурних цілей та справи газетних анонсів.

Реферат дир. Ю. Шепаровича, який тривав рівно годину, стояв на високому рівні своїм діловим змістом і гарною формою, і незалежно від того, чи можна було з деякими твердженнями цілком погоджуватися чи ні, він викликав дуже додатне враження.

Так само надзвичайно цікавими були додаткові інформації посла О. Луцького — про стан і працю „Центросоюзу", взаємини з приватниками і сучасне українське безробіття. Щодо цієї останньої болячки пос. О. Луцький звернув нпр. увагу, що й нині є чимало вільних місць у кооперації, нпр. на посаду районових книговодців, добрих фахівців до ріжних ділянок кооперативного виробництва, торговельних референтів, організаційних провідників і мандрівних продавців. Однак на диво серед безлічі безробітних нема охочих, щоби перейшли заочний курс Подєбрадської Академії чи курс при РСУК, хоча це курси найдешевші й найвигідніші. Кожний хоче дістати посаду у Львові, — дівчата бути машиністками, а хлопці — бюровими урядовцями...

Оба промовці перестерігали теж перед „модними" гаслами, які кажуть раз усю будучність нації вязати з кооперацією, другий раз — з приватним виробництвом і торговлею. Це проблеми складні й важкі та не слід підходити до них з теоретичними формулками.

Перший у дискусії ред. М. Стахів боронив тези першенства кооперативного виробництва перед приватним та порушив газетну болячку — анонсів. Ред. Г. Гладкий просив на будуче роздавати такі звіти на письмі членам конференції. Ред. І. Кедрин боронив права часописів до критики установ, у тому числі й кооп. централь, поскільки вона не шкодить їм, та наводив низку прикладів на надто велике перечулення на цьому пункті в українських установ і їх керманичів. Звернув увагу, що такі пресові конференції є вислідом лише неґативних газетних заміток, звертався з просьбою до поважних кооперативних діячів більше підтримувати пресу своїми статтями й інформаціями. Промовляли ще пп. Гладилович і Паліїв, після чого відповідав дир. Шепарович.

Конференція скінчилася пізнім вечором і стала поважною позицією у ділянці тісних взаємин організованого кооперативного життя з українською національною пресою.

Сатисфакція або війна.

Півурядовий білгородський щоденник „Време", обговорюючи югославянську скаргу до Ліґи Народів проти Мадярщини, висловив під адресою Ліґи кілька осторог. Після марсельського вбивства Югославія домагається повної сатисфакції, яку може дістати тільки, відкликуючися до Ліґи Народів або війною. Югославія вибрала першу дорогу. Тільки на випадок, якби та дорога була безуспішна, Югославія зажадає сатисфакції в інший спосіб. Тому держави і секретаріят Ліґи мусять тепер добре подумати над своїм становищем, бо діло не тільки в долі Ліґи, але й в безпеці держав, а тимсамим в европейському мирі.

З того самого приводу часопис „Політіка" нападає гостро на Мадярщину і м. і. пише: „Югославія не втратила ще надії що Ліґа Народів напятнує чинники відповідальні за вбивство короля. Треба енергійними санкціями усунути всякі перепони, що стоять на дорозі нормального розвитку, інакше насильства будуть дальше множитися і поставлять під знаком питання світовий мир.

Роковини Оттона в Відні.

ВІДЕНЬ, ПАТ. З нагоди 22-их роковин уродин архикнязя Оттона т-во леґітимістів уладило в Відні святочну академію. Взяли в ній м. і. участь члени Габсбурґів, багато аристократії, жінка канц. Шушніґа та мін. Фея.

Промову виголосив бувш. міністер військ. справ кн. Шінбурґ-Гартенштайн. Він сказав, що нова Австрія направить матеріяльні кривди Габсбурґів. Інші бесідники впевняли, що австрійські леґітимісти хочуть осягти свою мету лише леґально. Провідник монархістів пос. Візнер сказав, що габсбурська справа нині неактуальна та може стати актуальною завтра. Австрійські леґітимісти хочуть створити монархію, основану на християнських і станових принципах.

Окрему манифестацію уладили жиди учасники війни. На ній був кн. Евген Габсбурґ в одності полевого маршала.

Святочна Академія в честь Христа-Царя.

В середу 21. листопада ц. р. відбулася в салі філії т-ва „Воля" при вул. Гавзнера ч. 9. святочна академія в честь Христа-Царя. На добірну програму склались хорові виступи хору учениць дівочої гімназії Р. Ш. у Львові, вступне слово — Е. Терлецької, змістовий реферат д-ра М. Дзеровича п. н. „Сучасна дійсність і культ Христа-Царя", сопранове сольо — І. Яросевичівни, дві декламації, а саме: „У храмі св. Юра" — виголосила М. Скваркiвна, „Христос родився" — М. Трохимівна та фортепянове сольо — Л. Шпитковської. Академія почалась відспіванням католицького гимну, закінчилась національним гимном. Численно зібрана публика нагороджувала виконавців поодиноких, добірно підготованих точок рясними оплесками. На академію завитав Преосвященний Кир Никита Будка. Цілість програми залишила у присутніх гарне враження. Академія тревала не цілі півтора год., бо від 6.10 до 7.25 вечором.

Японський премієр проти ультрамілітаризму.

ВАШИНГТОН, ПАТ. Бувш. японський премієр Саіто помістив в одному американському часописі статтю, в якій каже, що Японія не потребує аґресивної політики. Мусимо — каже Саіто — жити в світі разом, а воївнича держава може лише причинитися до збільшення тягарів усіх держав. Льондонська конференція в інтересі світового мира повинна дати успішний вислід. Люди із здоровим розумом повинні зрозуміти, що нічого не здобудуть збройними перегонами; лиш доведуть до банкротства. Такий поворот до ультрамілітаризму це повернення цивілізації взад і він розповсюднює ненависть.

Нац. соціялістична партія в Чехословаччині.

У Чехословаччині повстала нац. соціялістична партія п. н. Народні Фронт. Провідниками партії професори Марек і Нікольо. Партія заключила бльок із нац. лігою. Відзнакою партії свастика.

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— Міністер Ляваль приняв у Женеві на годинній авдієнції турецького міністра закордонних справ Тевфіка Ружді бея. Опісля Ляваль відвідав Літвінова. Обговорив із Літвіновим східний пакт.

— Світовий рекордист Босутро відлетів гидропляном „Сантос Дімонт" із летовища в Маріяне з 9 подорожніми до Марока. У понеділок летить до Бразилії.

— Австрійські нац. соціялісти інтерновані в Югославії покинуть Югославію 25 листопада.

На здвизі німецького селянства.

(Від спеціяльного кореспондента.)

Ґосляр, 18. листопада 1934.

Мале, але тисячелітне німецьке місто в південній Саксонії. Місто музей, що тямить ще часи Каролінгів, пізніше бореться по стороні Валенштайна, стає одним з багатіших членів славетної Ганзи. Брама у розкішні гори Гарцу, одного з найкращих закутків природи в сучасній Німеччині.

Це місто, Ґосляр, вибрав гітлерівський уряд на осідок зверхньої влади німецького селянського стану і на місце II. Всенімецького Селянського Конгресу, що саме закінчує свою працю.

Діставши запрошення з міністерства земельних справ і прохарчування, — їду. Спеціяльними вагонами їде нас около 200 журналістів, німецьких і закордонних, зі всіх сторін світу. Французи, англійці, італійці, мадяри, мексиканці, японці, бразилійці, перзи, китайці. Десятки мов, десятки нових лиць, десятки нових знайомств. Пробую довідатися від моїх знайомих дещо про... Україну. Хочу вивідатися, наскільки вони орієнтуються в наших справах. Система, якої тримаюся зрештою весь час своєї подорожі. Говорю з перзом, японцем, бразилійцем. На диво всі вони досить добре визнаються в українських справах, коли підходити до них зі загальної точки погляду. Перз, що є пресовим референтом перського посольства в Берліні, впевняє мене, що в Тегерані куди більше знають і говорять про Україну, ніж тут, у західній Европі. Большевики також тримають перську землю Азербейджан, який мусять віддати. В Одесі жив свого часу на заточенні перський шах. Дивно йому лише, як то такий великий нарід, як український, дав себе так розпанцелювати?!... Бразилієць оповідає про українських поселенців у Бразилії. Вичислює місцевости. Але найкраще орієнтується в українських справах японець, представник великого пресового концерну в Осака. Був у Харкові, знає Київ. Похвально говорить про українських поселенців у Манджу Ко. Але не займає ніякого становища і найрадше слухає. А я дивлячися на цю монґольську, жовту як цитрина, похилену голову з американськими очицями на носі, почуваюся якось несвій. Що думає ця азійська голова?.. Чи істнує якийсь японець в Европі, який не був би якнайкраще поінформований про все, що діється на світі, який не знав би всіх важливіших осередків на континенті?.. І чи є у широкому світі якийсь японець, який попри свою професію не робив би одночасно інформативної служби для своєї батьківщини?...

А японець слухає і потакує

Говорю також з кореспондентом якогось московського часопису в Женеві. Жид і великорос. Буває. А властиво не я говорю, а він. Переконує мене про конечність єдиного російсько-українського фронту проти Польщі. Твердить, що Україна і Росія біольоґічно звязані зі собою країни. І широко на весь перeділ розповідає про одну пригоду в польському конзуляті в Берліні, як про доказ безмежного шовінізму поляків.

Був він у тому конзуляті в справі якогось свого земляка з Варшави. Довга черга людей. Чекає. Якийсь німець добивається врешті до конзулярної урядничкн. Має якусь торговельну справу. На те урядничка:

— „Da müssen Sie sich an die Zollbehörde in Lwów wenden".

— Was heisst Lwów, was ist denn das: Lwów? безпорадно дивується німець. На те він (отой жид-великорос), пояснює німцеві.

— Lwów, das ist Lemberg.

— Nein, nicht Lemberg, sondern Lwów! — перебиває сердито урядничка. — Und wo das ist, können Sie auf der Karte suchen!

Я не реагую, ідемо дальше. Чотири і пів години триває їзда. Нарешті Ґосляр.

Вже вечір, коли висідаємо на ґослярському двірці. Весь перон тоне у яскравих смугах електричного світла. Вінки, фестони, прапори. Державні, чорно-біло-червоні і гітлерівські. Стіни покриті смеречиною. Зустрічає нас делеґат організаційного комітету конгресу. Очевидно гітлерівець в однострою:

— Гайль Гітлер!

Підносимо руки, жиди-кореспонденти поквапно також.

— Гайль!

Знайомимося, кожний з нас дістає провідника, недолітка в однострою, з „Гітлерюгенд". На квартири! Хлопець стрункий, сильний. Не дає мені нести обох валіз, одну бере сам

Годину пізніше виходжу на місто. Чепурне, чисте, вулиці переповнені людьми. Багато світла, дуже багато прапорів. Найбільше гітлерівських. На одному будинку два-три. На червоному полі біле коло, а в ньому чорна гітлерівська свастика. Між вуличними лямпами, ріжноколірним світлом крамничних вітрин і реклямових таблиць, у вузькій, середньовічній вулиці, — ті гітлерівські прапори роблять на мене якесь дивне орієнтальне враження. Нанкін, Гонг-Конг, чи Ґосляр?..

Люди привітні, усміхнені, щиро нам раді. Власники крамниць, жінки і мужчини, повиходили на поріг і здоровлять нас піднесенням руки:

— Гайль Гітлер!

Знову. І це „Гайль Гітлер", гомонить цілий вечір по місті. На вулицях дуже багато гітлерівців в одностроях. Маршують у чвірках серединою вулиці, товпляться на пішоходах. Небуденно багато чорних одностроїв „С. С." Ґвардія Гітлера. Хлопці добирані, високі кремезні, з револьверами при поясі, з короткими штилетами при боці. Час до часу вирине з товпи зелений однострій вояка „Райхсвери", що обовязково здоровить кожного гітлерівця. Усіблення двох сил в державі, виконної і контрольної.

Переможний гітлеризм показує свою тверду силу.

*

Остерфельд, велике поле за містом. Продовж чотирьох тижнів зрівнано його, сплянтовано, висипано грубо шутром. Вибудовано величезні шатра-бараки, з брезентовими, майже прозорими дахами. Конгресове шатро-кольос, що вміщує три тисячі людей, з десятком входів і виходів, зі сценою, з пультами до писання перед кріслами преси. Стіни викладені густо смеречиною, смерекові ґірлянди звисають зі стелі, на цілу ширину намету. Прекрасне тло для прапорів. Позаду президіяльної трибуни, на чільній стіні сцени велике полотно з гітлерівським знаменем та знаменами селянського харчевого стану (Reichsnährstand) — плугом та мечем. Враження велике.

Побіч конгресового шатра приміщено нагрівальню, що нагріває конгресову салю та інші будинки. Бо листопад в Гарцу холодний, а мокра мряка молошною верствою кладеться на поля та місто, викликаючи холодні дрощі на всьому тілі. Не забули, очевидно, про будинок преси, з телефонічною централею для пресових розмов, про кабіни з машинками для писання, про перекладчиць та стенотипісток, про почту. Все виконано передбачливо, зі зразковою німецькою докладністю.

На конгресовий майдан Остерфельду, що обставлений весь ялицями, тріюмфальними брамами та обвішаний прапорами на високих щоглах, рясно освітлений луковими лямпами, — бережуть вступу довжелезні ряди гітлерівських частин „С. С." і „С. А." Десятки разів, щоби передістатися до середини, треба виказалися пресовою картою.

Оглядаюся на всі боки і надивитися не можу.

— І це все зроблено за чотири тижні? — питаю „С. С-мана", що приділений для мене й опроваджує мене по майдані.

— Був приказ і зроблено.

— Алеж це мусіло коштувати величезні гроші, як взагалі влаштування цього великого здвигу.

— Гроші? А хто питає про гроші. Підставою наміру було, щоби здвиг відбувся в назначених рямцях і ось усе готове.

Взагалі, я це вже давніше помітив, що цифри в Німеччині грають лише підрядну ролю. Тепер нпр. у цілому краю будують в поспішному темпі автостради, бетоново-асфальтові гостинці для авт. Величезні видатки на ту ціль не є ніяким стримом для уряду, хоч вони обтяжать край довгом на десятки літ. Головне є, щоб станула дорога, яка перетріває тисячу літ так як досі трівають ще в Надренії старі, римські гостинці.

Темпо, темпо! — ось що бачиться і відчувається в сучасній Німеччині на кожному кроці. Темпо праці, праці, що часами переходить межі фантазії. Дуже влучно завважив хтось зі журналістів, що такий вияв ентузіязму з перемоги у праці, є можливий лише у німецьких гітлерівців. Славяни, цілком інакше виявляли би свою радість з перемоги. Вони в першу чергу бенкетувалиб і робили мітинги.

Думаю, що багато правди в цих словах.

Але вернім до конґресу. Як я згадав, конґрес уже відбувається, а завтра закінчиться. Три тисячі селянських делеґатів бере в ньому участь. Обговорюється минулорічну кампанію „Райхснерштанду" і намічається конкретні шляхи на майбутнє. Обширні реферати гітлерівських організаторів та провідників селянського стану розглядають такі проблеми, як: „положення сільсько-госп. робітника", „преса та її роля в державному прохарчуванні", „закон про дідичність сіль. господарств підставою німецького права", „аграрна політика нац. соціялізму та її вплив на цілість госп. політики" і т. д. і т. д. Рефератів дуже багато і вони заповнюють цілі дні. Не буду передавати їхнього змісту, бо вони не дадуть суцільного образу нашому читачеві. Постараюся радше в черговій кореспонденції зясувати коротко те, що діється сьогодні на селянському фронті в Німеччині. А діється щось переломове, своєю експериментальністю незвичайно сміливе, але коли вдасться, тоді матиме рішаюче значіння для ревізії селянської політики в цілій Европі взагалі.

Накінець зазначу, що сьогодні має приїхати до Ґосляру Гітлер з Розенберґом. Так принайменше говорять, показуючи на частини гітлерівської полевої варти (жандармерії), що прибули ранком до Ґосляру, а старшини „С. С." цього не заперечують.

Роман Голіян.

Кооперативні діячі чи політичні лизуни?

Про негідну поведінку п. Ганасевича і тов. з москвофільського Ревізійного Союзу Кооператив.

(Докінчення.)

ЗЛЕГКОВАЖЕНИЙ І СФАЛЬШОВАНИЙ ЗВІТ.

Як відомо Ставропіґія обтяжила свою гіпотеку порукою, даною за довги банку „Защита Землі", а порука ця, хоч дана на спілку з іншими москвофільськими установами, паде цілим своїм тягарем на Ставропіґію, бо тамті „общества" або вже самі обтяжені над сили такими іншими порукамн („О-во ім. М. Качковського" до висоти понад 100.000 зол.), або не зможуть платити. Таким чином Ставропіґія вже досі була би через „Защиту Землі", якої ситуація безнадійна, обтяжена гіпотечно разом з неплаченими від літ відсотками, до висоти ок. 80.000 зол. Отже треба знати, що катастрофальний стан „Защити Землі", який відбється також на Ставропіґії, в немалій мірі спричинена злегковажанням і „делікатним" сфальшуванням звіту з ревізії, переведеної у „Защиті Землі" 1930 р. Ту ревізію перевів був пок. дир. Трешневський і в свому звіті помістив пересторогу, що банкові загрожує катастрофа. Дирекція РСК, до якої належав п. Ганасевич, не тільки злегковажила той звіт і його пересторогу, але предложила його ріжним банкам, своїм вірителям, **у новій та невірній редакції**, пропускаючи всі заміти й остороги ревізора. Справа ця й оригінал протоколу з 1930 р. з переведеною самовільною „коректою" находиться у руках **слідчого судді.**

Годі було би таку „діяльність" п. Ганасевича признати хосенною для Ставропіґії, а проте це не було ніякою перепоною, щоби його вибрати до управи Ставропіґійського Інституту. Годі також сказати, щоби це була зразкова кооперативна діяльність.

Саме рік тому появилося в „Ділі" з 2. XI. 1933. спростування, підписане пп. Ганасевичем і Плешкевичем, директорами Р.С.Р.К., як відповідь на статтю, поміщену в „Ділі" з 2. XI. 1932 п. н. „Банкроти", яка представляла занепад москвофільських установ. Отже в „спростуванні" (на підставі § 19 пр. з.!) оба згадані панове офіціяльно як директори установи опрокидають деякі наведені факти як неправдиві.

У звязку з нинішніми „світлими перспективами“ перед московфільським Ревізійним Союзом, які викликали таку радість п. Ганасевича, пригадаємо їх спростування і наведемо низку фактичних даних про стан москвофільських кооператив.

РОЗВИТОК МОСКВОФІЛЬСЬКИХ УСТАНОВ НА СЛОВАХ І НА ДІЛІ.

Обидва панове директори своїм іменем без зацукнення посвідчують, що в 1933 р. Р.С.Р.К. мав обєднаних 253 членів кооператив, з цього на Лемківщині 96, та що всі гарно розвиваються крім одного „Торговельного Союзу“ в Бродах, що збанкротував через погану господарку якогось Темеха.

Що-правда, число 253 кооператив можна би навіть панам „русским“ кооператорам полишити, таке воно мізерне супроти числа кооператив обєднаних в Рев. Союзі Українських Кооп. (8 проц.!), та з огляду на розмах, з яким панове директори виступають назовні, слід справі приглянутися ближче.

Отже перш усього щодо „Торг. Союзу“ у Бродах треба запримітити, що деякий час розвивав там свою діяльність з метою його „санації“ не хто інший, тільки один з підписаних директорів, „сам“ п. Плешкевич. Видно „санація“ не вдалася і йому.

У цьому самому часі, коли від Р.С.Р.К. вийшло офіціяльне „спростування“, офіціяльний орган тогож „Р.С.Р.К.“ „Кооперативний Вістник“ за листопад 1933 р. в списку білянсів на 85 кооператив виказав 41 кооператив зі стратою. У самомуж центрі москвофільського „руху“ у Сяніччині, „Русский Коопер. Союз“ у Сяноці при сумі оборотів за 1932 р. — 870 золотих (вісімсот сімдесять) виказав 443 зол. 92 сот. втрати!

Та на цьому не кінець. Урядово за порукою своїх власних підписів обидва панове директори в листопаді 1933 р. перечать, що „Самопомощі“ в Коломиї і „Русскому Союзові“ в Поморянах загрожує банкроцтво. А тимчасом коломийська „Самопомощ“ якраз тоді зголошує в суді конкурс **Sąd O.W.I.Kołomyja z 25/II 1933 p.I.S.5/33** а „Русскій Союз“ у Поморянах зголосив ліквідацію вже давніше (рішення Окр. Суду в Золочеві з 6. 7. 1932 фірм. 129/32 Ч. 468).

Та вже рекорд побили панове директори заявляючи, що про кооп. „Трудовик“ нічого не знають. А тимчасом самі вони разом з пок. Трешневським і своїми службовиками її заснували, п. Ганасевич був навіть предсідником загальних зборів тої кооперативи, а п. Яновицький вів її касу в „Р.С.Р.К.“.

Почесне місце належиться справі молочарні „Народне Добро“ в Ляшкові, царстві самого посла Яворського. Панове директори твердили, що кооператива розвивається успішно, і навіть перемінюється на районову молочарню. А тимчасом ця молочарня впродовж пять місяців 1933 р. була нечинна, аж вкінці жид Герман Ляндес зі Львова, співвласник молочарської спілки „Альфа“ (Львів, пл. Більчевського 6) дав гроші і зробив собі з цієї кооперативної молочарні свою жидівську станицю, а посол Яворський за всі свої заслуги для ББ. не міг добитись того, щоби санація рятувала молочарню субвенціями.

РАДІСТЬ ЧИ СМУТОК.

Вже після надрукування „авторитетного“ пояснення „директора“ Ганасевича, що „рускіє“ можуть радуватися, бо їм не загрожує небезпека, а навпаки не матимуть „української“ конкуренції, вже в черговому числі „Земля і Воля“ поміщує передову статтю з лементами, що „рускій“ Союз Коопер. обмежений до трьох східних воєвідств... та що всьому винні „українці“!..

Дійсно треба дивуватися, до якого ступня доходить безкритичність людців з москвофільського табору, що вони роблять такі вихиляси, бажаючи на терені кооперації відбитися, як політики.

Скіз.

Перший відгомін справи

кирило-методіївців у польській пресі.

(Продовження.)

Назва статті „Переяславська умова“ ставила її автора у вигідне становище перед закидами з польського боку. „Багато з наших земляків, окрема варшавяки й познанці, — починав Духінський продовження своєї статті в ч. 13, — дуже помиляються у своїх думках про Україну (Malorus); інші думають, що Україна це також Польща, як нпр. Поділля, Волинь, себто, що там перемагає польський шляхетський елємент; інші, що Україна зовсім змосковщена. А й одні й другі помиляються: бо в трьох ґуберніях, які ми уважаємо за політичну Україну (Чернигівська, Полтавська, Харківська) знаходиться заледве тисяча, а найбільше дві тисячі там оселених осіб, що говорять по польському. Близько двісті років відокремлення цих ґуберній від Польщі довели до того, що навіть природні поляки, які злучились із козаками, прийняли українську мову, а навіть релігію східнього обряду. Одначе й не змосковщились зовсім українці. Коли відпихали їх поляки аж до останніх років памяттю релігійних переслідувань не менше також відривались вони й від Москви; відокремлені від поляків релігійними засадами, були з ними в єдності історичного виховання, в єдності почувань і схильностей; з Москвою ніщо не вязало козаків, як лиш охота зберегти свої обряди; а історія учить нас, що єдність релігійних віроісповідань зовсім не вистачає, щоб уформувати політичну єдність двох народів, що ріжняться своїм історичним минулим. А якаж подібність між історичним вихованням козаків, що люблять волю аж до сваволі, й такимже вихованням москалів, що любуються в неволі, аж до зличіння“ Тут і доказував автор свою думку такими прикладами, як ось цей, що коли в XVI. в. польські посли, між якими була й козацька старшина, закидали в Москві боярам, що вони погордили найблагороднішим даром Бога, волею, відповів один із боярів: „Для вас ваша воля добра, а для нас наша неволя“. Словом „відокремлення від Польщі протягом двохсот років і вічна неприязнь до москалів виробили характер самостійно-політичної України“. Автор радив полякам показатись при початках свого нового політичного життя щирими й сталими. „Наш край широкий і багатий, — писав автор, — і без кількох міліонів людей буде великий і величний. Якщо українці по двістілітньому відокремленні від нас зберегли стільки родової могутности, що можуть утворити окрему державу, вибившись із-під Москви, ми перші піддтримаємо й запевнимо їх самостійність. Сімдесятьлітні бої наших батьків із цим благородним народом, бої, які принесли нам загибіль, аж за дуже повинні повчити тих, які інакше думалиб, як ми, що й ці наші батьки воліли б мати козаків за самостійний нарід, злучений тільки з нами спільними потребами. За таких наших сусідів бажаємо мати козаків, а в цій думці із справжньою розкішшю роздумуємо над їх сьогоднішніми боротьбами з Москвою, бо саме в цих боротьбах бачимо завязки майбутньої щирої приязні обох народів“. (с. 631).

Такі сподівання обіцював собі Духінський на підставі боротьби українських ґуберній за останки Литовського Статуту в земських і цивільних справах, про що йде далі оповідання.

Продовження статті Духінського в ч. 14. починається такими словами, зверненими до кирило-методіївців: „Ви, Шевченку, Куліше, (Кулєша), Пятигірський, Іваненку й ваші товариші, ви одні, що може в цій хвилині відбираєте порох і кулі, щоб ловити соболів у диких пустинях Сибіру, щоби зложити данину цареві на знак, що ви й ми винні волю уживати дарів повітря і сонця, що живете під іменням, невідомим вашим своякам і приятелям, без ніякої звістки про них; ви другі, що живете затроєним повітрям і не бачите сонця в підземних печерах, з ланцюгами на руках і на ногах, що куєте срібну й золоту землю, що хвилі готові на смерть, а працюєте для царя, який за овоч вашої праці купить Меттерніхів і Шелів*), а що для вас найболючіше: ви діти української землі, що терпите за права вашої батьківщини, якої ви, за ніщо маючи життя в неволі, боронили перед напастю царя, нагально, бо ви соромились, що такий довгий час перебули в ярмі: саме ваші ймення і ваші терпіння взиваю, бо вони є найкращою відповідю тим, які говорять: „Не знаємо українців, не знаємо самостійности козацької держави“. А ви їм на це відповідайте: „Тож прийдіть і подивіться на наші великі болі, тож прийдіть і послухайте, і в спромних хатинах українських сіл і в домах можніших мешканців української землі, послухайте, що думають, про що говорять українці, а засоромитеся свого незнання.

„Це відповідь тим, які закидають нам, що говоримо про український елємент, про самостійність українців, при чому деякі більше ніж за помилку уважають наші пояснення. А ми відповідаємо їм на це продовженням доказу, що українці терплять переслідування не за Польщу, але за Україну; що українці будуть нашими приятелями, але що коли захочуть бути самостійною державою, мають усі сили до цього. — Прикро деяким із наших братів звучить у вухах: козацька, українська держава; Україна (Malorus) це Польща, говорять. Повторяємо: політика нашої батьківщини мусить засновуватись на правді, а не на дурисвітстві, яке також називається у багатьох політикою. Таж 1658 р. наші батьки признали самостійність козацької держави поставивши її на такому самому праві, як литовську державу восьмим пунктом гадяцької умови з 16. вересня між Беневським і Евлашевським із боку поляків і гетьманом козаків Виговським; теж козаки 1658 р. мали стільки своєї власної родової сили, що їх поставили ми на рівні з Литвою, а сумніватимемося 1848 р. в самостійності тих самих козаків, які дають стільки доказів, що зберегли свою національність, не зважаючи на близько двістілітнє панування москалів у них. — Вибила година, що народи мають єднатись відтепер згідно з законом любови ближнього. Той нарід буде могутніший, до того народу скупчуватимуться інші й домагатимуться його опіки, який виробить у собі найбільше волі поодиноких і виявить найбільше нахилу лад шанувати. Це засада, яка може зробити Польщу могутньою і славною і любленою у чужих: виробити в собі почуття волі й ладу та християнської любови ближнього, яка є чимсь більше ніж волею і ладом; ним ми зобовяжемо українців для себе, а дуже помилявсяб той, хто для подібної злуки добував би старі пергаміни умов, які доказують наші права до українських земель“.

Мих. Возняк.

(Докінчення буде.)

*) Меттерніх австрійський дипльомат і міністер а Якуб Шеля ославлений у 1846 р. провідник банди мазурських різунів у Галичині.

Еміграційні справи.

ВАЖНЕ ДЛЯ ЕМІГРАНТІВ ДО БРАЗИЛІЇ, ЩО МАЮТЬ „НАНСЕНІВСЬКІ“ ПАШПОРТИ.

Еміграційний Синдикат повідомляє, що бразилійський консулят у Варшаві не завсіди може дати візу до Бразилії особам, що мають нансенівські пашпорти, навіть, коли емігранти мають формально виставлене візвання.

Тимто емігранти, що мають нансенівські пашпорти, повинні, заки полагодять виїздові формальности, звернутись до найближчого бюра Еміграційного Синдикату, щоби дістати згоду бразилійського консуляту на видання візи. Справи тих, які мають нансенівські пашпорти, бразилійський уряд полагоджує індивідуально.

З кінової хроніки.

Едді Кантор у Римі. З приводу великого успіху, який добула собі фільма про Клеопатру, появилася пародія фільми, що ілюструє римську давнину п. з. „Скандал у Римі“. Є це весела комедія, у якій головну ролю грає відомий американський комік Едді Кантор у товаристві сотні гарних дівчат-балетниць.

Новий танець „Каріока“. Цей танець, що нагадує румбу, завойовує тепер цілий світ. Найшли його в Південній Америці. Небаром його слава дійшла до Голівуду, де накрутили фільму під тою самою назвою. На цій фільмі відтанцювала „Каріоку“ найславніша мексиканська фільмова зірка Дольорес дель Ріо. При помочі фільми танок „Каріока“ став популярний на всьому світі.

Рамон Новарро у Мексику. Мексиканський уряд звернувся до відомого актора Рамона Новарро з пропозицією обняти в Мексику провід фільмопродукції. Рамон Новарро досі ще не рішився. Він мусить ще порозумітися з дирекцією „Метра“, бо з цим виробництвом вяже його довголітній контракт.

НОВИНКИ

— **Конкурс на стипендії.** Львівський воєвода оголосив конкурс на стипендії понад 100 фондацій. Умовини одержання стипендій подано в оголошеннях конкурсу, пересланих ректорам вищих шкіл, дирекціям гімназій і фахових шкіл. Подання, якслід удокументовані, вносити на руки зверхної шкільної влади до 20. грудня ц. р.

— **Поміч для безробітних.** Аг. „Всхуд“ повідомляє, що воєвода Беліна-Пражмовський видав низку розпорядків у справі помочі для безробітних. Поміч діставатимуть лише ті, що її справді потребують. Тепер таких зареєстрували в більших осередках ок. 12.000, з того около 6.000 у Львові. Як першу поміч дістануть бараболі на цілу зиму, яких купили понад 200 вагонів. У Львові роздадуть ок. 140 вагонів. Від грудня діставатимуть і вугіль, якого львівське воєвідство діставатиме місячно по сто вагонів. Вугіль даватимуть до кінця березня. Крім того безробітні діставатимуть муку, або хліб за посередництвом м. комітетів.

— **Засудили Рудрофа.** Голосний процес, що йшов кілька тижнів перед львівським судом, скінчився 21. ц. м. таким присудом: Станислава Конрада Рудрофа призвано винним, що в роках 1929—1934 як управитель маєтку Сілка Броди фальшував книговодство і затаював доходи, допускаючись спроневірення на шкоду своїх спільників. За те засуджено його на 3 роки вязниці, 100.000 зол. гривни і позбавлення на 10 літ громадянських і гонорових прав. Крім того має звернути судові кошти в сумі 10.160 золотих.

— **Влом до „Маслосоюзу“ в Чорткові.** Ночю на 20. листопада злодії вломилися до крамниці „Маслосоюзу“ в Чорткові, в ринку, розбили касу та забрали ок. 400 зол. Злодії сховалися були в пивниці перед замкненням брами, а до крамниці дісталися задніми дверми, вирізавши залізні крати.

— **Краєва хроніка.** На залізничому шляху Дрогобич-Трускавець наїхали на себе два робітничі візки, наслідком чого кількох робітників тяжко покалічилось. — На залізничому шляху біля Бродів знайшли якогось чоловіка, що їдучи без білету на даху вагону, згинув, ударивши головою об міст. — У львівському шпиталі померла Анна Голод, старша жінка з Дмитрович, ставши жертвою акушерки Палюшкевич зі Львова, що перевела на ній недозволену хірургічну операцію. — У Богородчанах згорів до тла млин Гендемана. Шкоди є на 50.000 зол.— У Липниці (пов. Кольбушова) Ст. Новак у суперечці за землю вбив вилами 50-літню Марію Квасник. — Львівський суд присяжних засудив Андрія Павука і Андрія Воловича за фальшування монет по 3 роки вязниці. — Секретаря повітового староства в Городенці Йосифа Яворського звільнено з посади за те, що брав в поборових справах хабарі, за які побудував собі в Городенці віллю і купив камяницю в Коломиї. — В Згежу арештовано Яніну Міцінську зі Станиславова під закидом співучасти в зловживаннях у тютюневому монополі в Станиславові. — До мешкання Лейби Вікштайна в Черську пов. Луцьк вломилися в ночі бандити, застрілили Вікштайна, його жінку та сина і тяжко зранили служницю Басю Пейсах. Опісля ограбили ціле мешкання і втікли. — До судової відповідальности притягли кількох службовців тютюнового уряду в Ягольниці, що за хабарі зараховували плянтаторам при відборі тютюн до кращої сорти. Відповідатимуть перед судом і ті плянтатори та посередники.

— **Поліційна хроніка.** Біля Камінки Стр. арештовано Н. Ковалка, що допустився кількох грабункових нападів. Коли арештований пробував утікати, поліцай його застрілив. — В селі Вороняках пов. Золочів арештовано Фр. Орловського, члена бандитської ватаги, що бушували в околиці. — Із слідчого арешту в Бродах утік Мих. Крохмаль, що вбив купця з Лешнева Ебера Фукса. Втікача зловлено біля лісничівки під Радивиловом і відставлено назад до Бродів.

— **Засудили волинського міліонера.** Окружний суд у Рівному розглядав справу волинського міліонера Лазаря Мелупа, (відомого із афери гр. Домініка Потоцького), що хотів перекупити коморника в Березному. Мелуп старався хабарем перекупити коморника, щоб не переводив екзекуції, із якою проти нього виступив бувш службовець маєтку Филоненко. Суд засудив Мелупа на рік вязниці з припиненням на 3 роки.

— **Подання Мачуги до м-ства справедливости.** При зловленому Мачузі крім зброї та муніції найшли м. і. подання до м-ства справедливости, підписане теж убитим Колодзеєм. У поданні пише Мачуга, що так дивно зложилися обставини, що ступив на дорогу злочину (його батька та двох братів покарали теж смертю за ріжні злочини), а тепер не може спочати, бо поліція переслідує його. Просить зупинити погоню, бо грабує лише жидів, „а це не гріх. Вони нагромаджують маєтки, які опісля вивозять до Палестини. Задля кількох пейсатих не оплачуеться видавати величезні суми на таку дорогу погоню, не оплачується теж перемучувати поліції“.

— **Вмовлена операція при вмовленій недузі.** В Ужгороді зголосилася до одного лікаря селянка Балокова, мовлячи, що має в животі три живі жаби. Переконавшись, що жінка тільки вмовила в себе „недугу“, лікар захльороформував пацієнтку, опісля збудив її і сказав, що вже перевів операцію та добув із жолудка жаби. Від того часу Балькова почувається зовсім добре.

— **З Польщі.** В комунальній касі ощадности в Хелмні викрито зловживання на 20.000 зол., наслідком чого арештовано директора З. Гурецького і трьох урядовців. — В пекарні Берента в Лодзі експльодував динаміт, ранячи тяжко двох робітників. — В Познані відбудеться 23. ц. м. примусова продажа друкарняних машин „Нового Курера“, органу християнської демократії, причому всім співробітникам часопису виповіджено працю. — Командант краківського корпусу ґен. Лучинський заборонив війську читати журнал „Вядомосці Літерацке“ за противійськові тенденції.

— **Дефравдант купив собі перегонову стайню.** Арештованого недавно у Варшаві скарбового екзекутора Завішу, який з другим екзекутором здефравдував 150.000 зол., звільнено з слідчої вязниці за гіпотечною кавцією на суму 40.000 зол. Завіша явився негайно на перегоновому майдані і купив собі за здефравдовані гроші перегонову стайню.

— **Заборона турецької ноші.** Турецький уряд видав спеціяльно для Малої Азії розпорядок, яким заборонив населенню вживати давної турецької ноші. До модернізації ноші має причинитись імпорт дешевих убрань з Европи.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Великий Міський Театр.

Четвер, 22. XI. год 7·30 веч. „Під примусовою управою“. Абон. 8.

Пятниця, 23. XI. год. 7·30 веч „Людина та надлюдина“. Абон. 7.

Театр Ріжнородностей.

Четвер, 22. XI. год. 7·30 веч. „Товаріщ“. Ціни найнижчі.

Пятниця, 23. XI. год. 7·30 веч. „Під примусовою управою“. Абон. 8.

Кіна.

АПОЛЬО: Дві серії разом: „Нуждарі“, „Париж у вогні“.

АТЛЯНТИК: „Маскарада“.

ВАНДА: „У тіні хреста“.

ГРАЖИНА: „Цілуй мене ще“, „Не дайно землі“.

КАСІНО: „У віденській канарні“ (комедія із Секе Сакаліем).

КОЛІСЕЙ: „Її чар“, ревія „Баби правлять“.

КОПЕРНИК: „Весняна парада“ (Франціска Галь).

МАРУСЕНЬКА: „Весняна парада“ (Франціска Галь), ревія: „Веселий пол“.

МІРАЖ: „Галька“ (з Кепурою).

МУЗА: „Щойно вчора“.

ПАЛЯС: „Кін-Конгів син“.

ПАН: „Ескімо.“

ПАСАЖ: „Їдець у масці“, ревія: „Пан директор то я!“

РАЙ: „Чи Люцина це дівчина“.

СВІТ: „Дика дівчина“, „Цілунок перед дзеркалом“.

СОНЦЕ: „Сни джунґлів“.

СТИЛЕВЕ: „Чорний кіт“ (Борис Карлов) і ревія „Світ навиворіть“.

УТІХА: „Бунт у Шангаю“, ревія: „Затанцюймо вальса“.

ХИМЕРА: „Шірлі Темпль“ (Тайна маленької Шірлі) та Тижневик Фокса.

Закордонне радіо.

Четвер, 22. листопада 1934.

Відень (506,8) 17·30 Солісти, 18·55 „Фальстаф“ оп. Вердія, **Бра**т**ислава** (298,8) 17·20 Спів, **Кошиці** (259,1) 13·35 Для Закарпаття, 17·45 Століття „Народніх пісень“ Колара, 21·15 Гумор перед трибуналом, **Прага** (470,2) 11·05 Сальон. музика, 19·30 „Нірнберські співці“ оп. Вагнера, **Париж** (1648) 21·45 Симф. концерт, **Мадрид** (274) 19·00 Спів, **Люблина** (569,3) 20·20 Спів, **Берлін** (356,7) 16·00 Улюблені мельодії, **Франкфурт** (251) 20·10 „Опир“ ром. оп. Маршнера, 23·00 Вок. авдиція, **Кельн** (455,9) 14·15, 17·45 Легка й камер. музика, **Мінхен** (405,4) 20·10 „Салибо“ муз. поема Беткера, **Штутґарт** (522,6) 20·30 „Ревізор“ ком. Гоголя, **Будапешт** (550,5) 13·30 Циг. музика, 19·30 „Травіята“ оп. Вердія, **Міляно** (368,6) 13·05 Муз. пародія, 20·45 „Ресурецйоне“ муз. песа Альфана, **Рим** (420,8) 17·00 Вок.-інстр. концерт.

Пятниця, 23. листопада 1934.

Відень (506,8) 12·00 Концерт, 15·40 Скрипка, 17·20 Два фортепяни, 19·10 Камер. музика, **Кошиці** (259,1) 13·35, 18·50 Для Закарпаття, **Прага** (470,2) 12·35 Кам. музика, 17·00 Квартет, **Прага II.** (249,2) 14·40 Спів, 18·00 Концерт військ. орх., **Париж** (1648) 21·00 „Лясоноар“ песа на осн. Золі, **Мадрид** (274) 21·00 II спі, 22·45 Фортепян, **Берлін** (356,7) 16·00 Концерт, 18·30 Спів, 19·00 Флет, 21·45 Бетовенові твори, **Гайльсберг** (291) 18·30 Спів, 19·25 Соната на скрипку та фортепян Брамса, **Кенігсвустергавзен** (1571) 21·15 Форт., **Ляйпціг** (382,2) 21·15 Сучасна музика, **Мінхен** (405,4) 17·50 Спів (гл. Марі сопр.), **Будапешт** (550,5) 17·10 Вок. концерт, 20·45 „Ля Ресурецйоне ді Крісто“ ор. Перозія, **Рим** (420,8) 16·00 Академія св. Сецилії (форт. Йос. Гофман), 20·45 Концерт солістів.

Львівське радіо.

Четвер, 22. листопада 1934.

6·45 Ранішня авдиція, 7·50, 22·00 Рекл. концерт, 11·57 Сиґнал часу, 12·03 Метеор. вістки, 12·05 Огляд преси, 12·10, Для молодших дітей: „Як собі радять на зиму звірі“, Пісоньки, 12·30, 13·10 Муз. поранок, спів, 13·00 Полудн. денник, 13·05 З ринку праці, 15·35 Біржа, 15·45 Легка музика, монольоги, 16·45 Лекція фр. мови, 17·00 Театр Уяви: „Горобець“ (авд. Ленґеля), 17·50 Листи та програми, 18·00 Репортаж театрів, Сільва рерум, 18·05 Жінки в листопадовій обороні Львова, 18·15 Гр. пл. 18·45 Що читати? 19·00 Фортепян, 19·30 „Баляда про „Фльоріяна Сірого“ з оп. Монюшка „Роксіяна“ (хор, Ілаoнський баритон, фортепян), 19·50, 19·56 Спорт. вістки, 20·00 Гранси з Бреславля: Німецька нар. музика, 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо. 21·00 Солісти (віольончеля, фортепян, спів Цвітівна), 21·45 Конструкція ідеалу, 22·15 Лекція танку, 22·35, 23·05 Танк. музика, 22·45 Замемейгоф і його діло.

Пятниця, 23. листопада 1934.

6·45 Ранішня авд., 7·50, 22·40 Реклям. концерт, 11·57 Сиґнал часу, 12·03 Метеор. вістки. 12·05 Огляд преси, 12·10, 13·05 Концерт, 12·45 Про печенні діти та їх найближчу родину, 13·00 Полудн. денник, 15·30 Експорт, 15·35 Біржа. Оперетокві мельодії та улюблені попурі з гр. пл., 16·45 Авд. для хорих, музика з гр. пл., 17·15 Твори на альтівку, фортепян, 17·35 Спів у супр. форт., 17·50 Огляд видавництв, 18·00 Сільва рерум, 18·05 Польські перекл. з рос. літератури, 18·15 Легка музика орх. Едита Моранд з гр. пл. 18·45 Ворон (життя та звичаї звірят), 19·00 Концерт хору, 19·20 Акт. балачка, 10·30 Легкі пісоньки з гр. пл., 19·50, 19·56 Спорт вістки, 20·00 Сільва рерум, 20·05 Муз. гутірка, 20·15 Симф. концерт (орх., скрипка); Веч. денник, Як працюємо, 22·30 Рецитації поезій, 23·05 Легка й танк. музика.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5·28—5·30 зол.

Нім. марка 1·82—1·90, фр. франки 34·75—35·00, шв. франки 171·50—172·50, фунти стерлінги 26·30—26·45, австр. шілінги 98·50—100·—, чеські корони 21·40—21·70, рум. леи 37·00—38·00, ліри 45.25—45·80.

ЗБІЖЕ.

Сім'я конопляне 27·75.

Інші курси незмінені.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10.